

VIIMSI MÕISA PARGI REKONSTRUEERIMINE

MAASTIKUARHITEKTUURNE ESKIIS

K-Projekt AS

Signe Kasepalu, Birgit Pukk, Britt Mäekuusk

AB Järve & Tuulik

Tiina Tuulik

2023

SISSEJUHATUS

Käesoleva eskiislahenduse eesmärk on anda Viimsi mõisa pargi rekonstrueerimiseks parim lahendus, arvestades alal läbi viidud eeluuringuid (ajalooline ülevaade, dendroloogiline hinnang, maastikuanalüüs) ning lähtetingimusi (tellija lähteülesanne, Keskkonnaameti lähtetingimused, Muinsuskaitse eritingimused) ja varasemalt koostatud projekte.

Töö tellija on Viimsi Vallavalitsus. Tellija esindajad on Taavi Rebane (tel 58609604, taavi.rebane@viimsivv.ee) ja Enel Valli (tel 6028700, enel.valli@viimsivv.ee).

Eskiisprojekti koostaja on K-Projekt AS (Signe Kasepalu, Birgit Pukk, Britt Mäekuusk) ning Arhitektuuribüroo Järve&Tuulik (Tiina Tuulik). Kontakt: signe.kasepalu@kprojekt.ee

TEEMAD

Pargi ajalooline taust ja muinsuskaitse

Kuidas tuua parki ajakohased funktsioonid ja esteetika, jäädes muinsuskaitse nõuete piiresse

Terviklik kontseptsioon, mille abil mõisapark eristub ümbritsevast

Lähtumine pargi vabakujulisest stiilist ja looduslähedastest materjalidest

Vaadete avamine ja sulgemine

Roheline koridor ja keskkonnakaitse

Kuidas leida tasakaal rekreatsioonifunktsioonide ja looduskaitseliste nõuete vahel

Elurikkust tõstvad meetmed

Täiendavad ühendused rohevõrgustikuga

Liigniiskuse põhjused ja luua lahendused selle vähendamiseks

Looduskaitsealuste taimede kasvukohad ja nendega arvestamine

Liikuvus

Pargi originaalkujunduse ja -stiili põimimine tänapäevaste liikumisteedega, vajalike ühenduste tagamine

Olemasolevate teede katendite üleminekute sujuvus

Uued tõmbekohad pargi sees

Pargikülastaja ootused ja vajadused

Kogukonnaüritused, rekreatsioon ja puhkevõimalused

KONTSEPTSIOON

Projektala kontseptsioonis on lähtutud olemasolevatest analüüsides ja uuringutest, kust tulevad välja pargi suurimad probleemid: **avatud-suletud alade vähene esiletulek, liigniiskus, korraliku teestruktuuri puudumine ja vähene tõmbekohtade arv**. Lahenduses on keskendutud olemasolevate väärtuste rõhutamisele, loodusväärtuse ning miljöö hoidmisele ning probleemide lahendamisele pargis.

Projekti üldiseks lähtekohaks on **pika ajalooga** pargi esile tõstmine ning inglise stiilis vabakujulise mõisapargi taastamine, tuues esile ajaloolised kaug- ja lähivaateid, kasutades ära mitmekülgset maastikureljeefi ja terrassilisust, vee-elemente ning rohket kõrghaljastust.

Sama oluline kui on pargi ajalooline kihistus, on ka selle **keskkonnakaitseline tähtsus**. Kontseptsiooni väljatöötamisel on arvestatud, et looduskeskkonda sekkutakse võimalikult vähe eelkõige neis tsoonides, kus leidub kaitsealuseid või tundlikke liike ja kooslusi.

Teedevõrgu markeerimisel ja taastamisel lähtutakse eelkõige säilinud teedest ning tänapäeva olemasolevatest sissetallatud radadest. Projekteeritud teede trajektoorid on kohandatud vastavalt olemasolevale situatsioonile ja pargiala ümbritsevatele tõmbekohtadele.

2 ASENDIPLAAN

Vastavalt projektile eelnevalt koostatud uuringutele ja analüüsidele (**ajalooline alusuuring, dendroloogiline hinnang, maastikuanalüüs**) on kavandatud olemasolevate pargiteede rekonstrueerimine ning uute teesihtide rajamine sissetallatud käiguteid arvestades. Samuti on silmas peetud lähialade perspektiivseid arenguid.

Viimsi mõisa park on loodus- ja muinsuskaitse all ning asub piirkondlike tõmbekohtade suhtes kesksel ja väärikal asukohal, kuid tihti jääb enda väärtusest hoolimata teiste ümbritsevate objektide varju. Seetõttu on pargi lõunapoolsele küljele planeeritud **maamärk** (vt. ptk 3.1), mis teadvustaks inimestele pargi olemasolu.

Pargis kasvab rohkelt vanu **põlispuid**, kuid puudub mitmerindelne haljastus – põõsaste ja puudesalude vaheldumine pargiaasadega. Sellest lähtuvalt näeb projekt ette põõsaste ja pargiaasade/lilleniitude osakaalu suurendamise ning olemasolevate avatud alade hoolduse. Uute põõsagruppide ja paigutamisel on lähtutud eeskätt vaadetest ja projekteeritud teede asetusest. Pargi põlispuude, mille vanus on üle 150 aasta, esile toomiseks on kavandatud peatuskohad – kas infotahvel või pink, samuti markeeriv valgustus.

Parki on projekti raames juurde kavandatud **uusi tõmbekohti** ning ühtlustatud **pargiinventari stiili**. Olemasolevate pargiteede äärde on välja pakutud istumiskohti ning puhketaskuid pinkide, kiikpinkide, laudadega jne. Puhketaskute möbleerimisel on mitmeid eri variante. Projektala lõunapoolses osas on välja pakutud **paviljon-pergola** istumisvõimalustega.

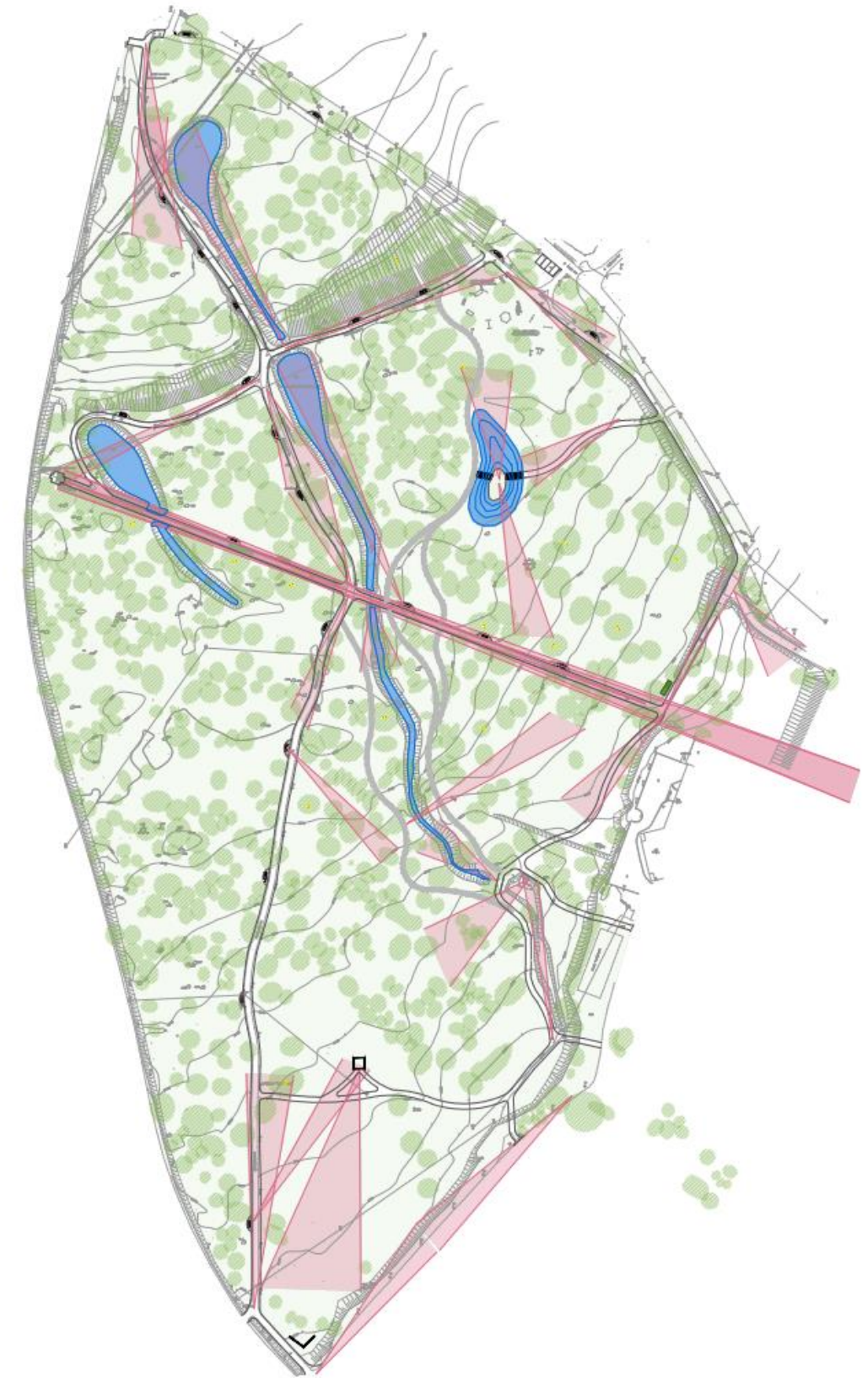
Olemasolevaid veekogusid antud projektiga ei muudeta. Lähtuvalt pargi ajaloolisest taustuuringust on välja pakutud uue, täiendava **tiigi loomine** pargi idapoolsesse tsooni. Tiigis olev saareke on ühendatud sildadega ja selleni viib uus ühendustee. Uue tiigi näol lisanduks parki atraktiivne tõmbekoht ning samal ajal leevendaks veekogu ka lokaalset liigniiskust, mille tõttu täna on hakanud selle piirkonna vanad puud puistust välja langema.

Kogu ülejäänud puistus on vajalik läbi viia läbi pargi hooldusraied puistu sanitaarse seisundi parandamiseks ning vajalikud **kujundusraied** vaadete avamiseks või suunamiseks.

Olemasolev laste mänguväljak asub mõisapargi kirdepoolses servas, antud projekti raames seda ei muudeta (vt. ptk 2.3) vaid täiendatakse istemööbli ja laudadega, joogiveekraani ja haljastusega.

Pargiteede äärde on kavandatud infostendid erinevate objektide, vaadete ja ajaloolise taustinfoga (vt. asendiplaan).

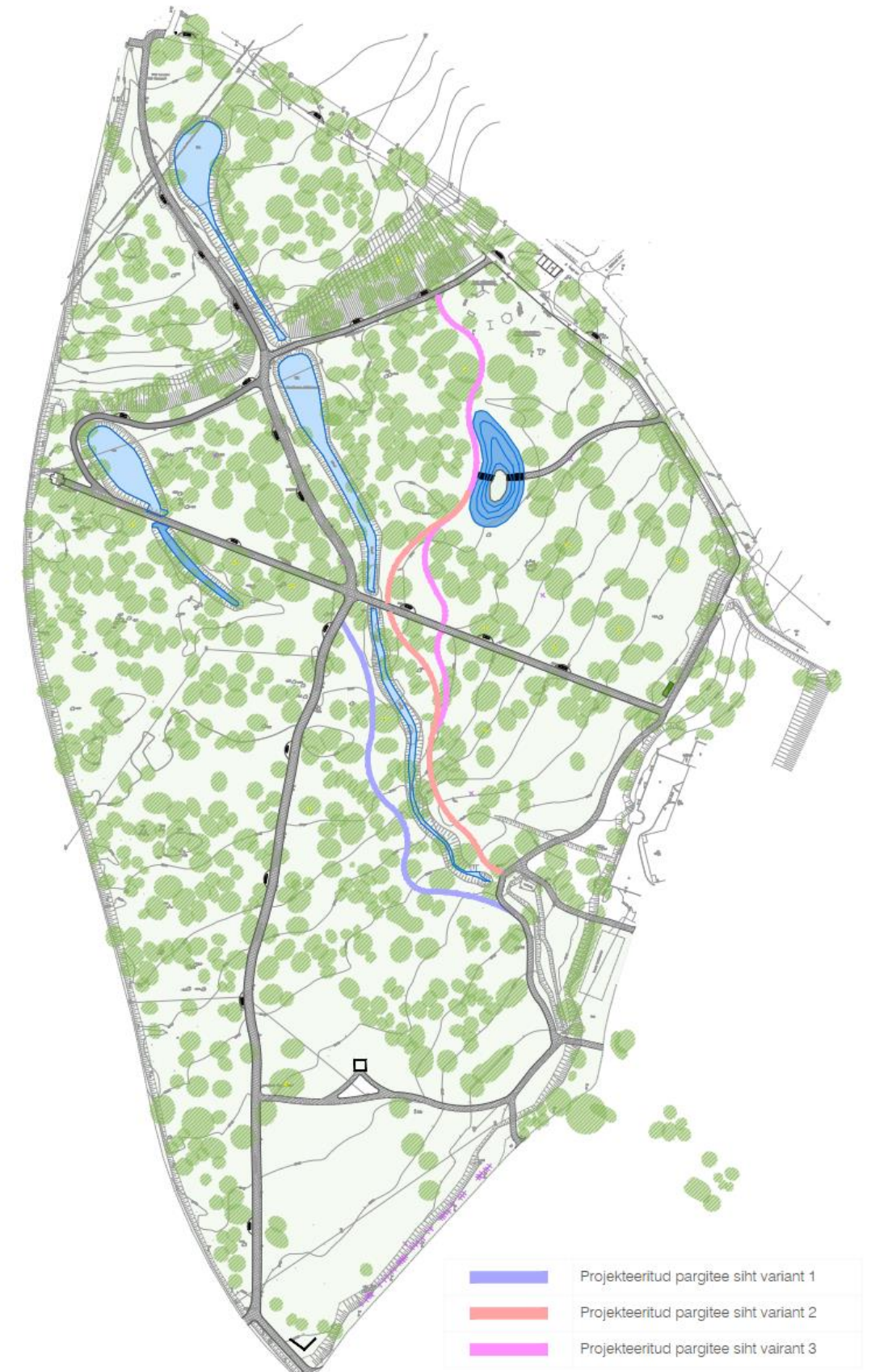
Kogu alale on kavandatud ühtset stiili valgustid, mis sobiks enda disainilt ajaloolisesse miljöösse.

2.1 Teedevõrgustik

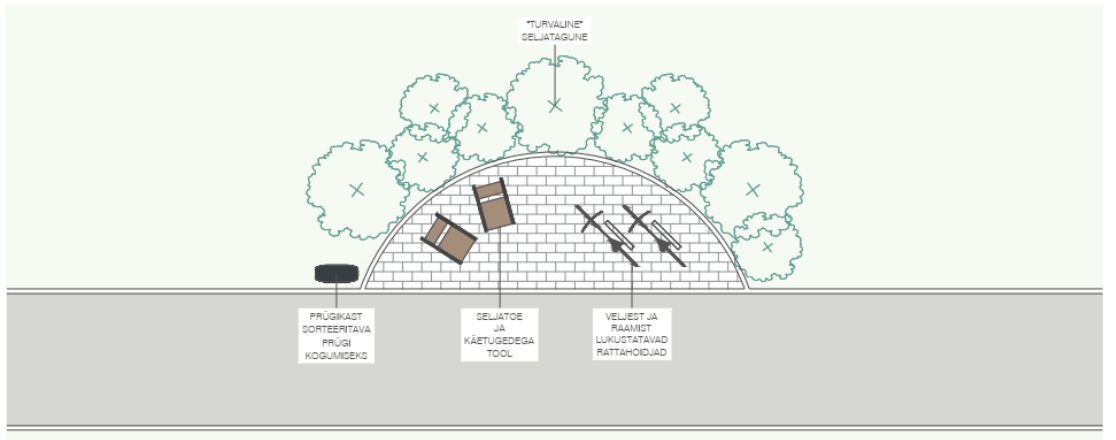
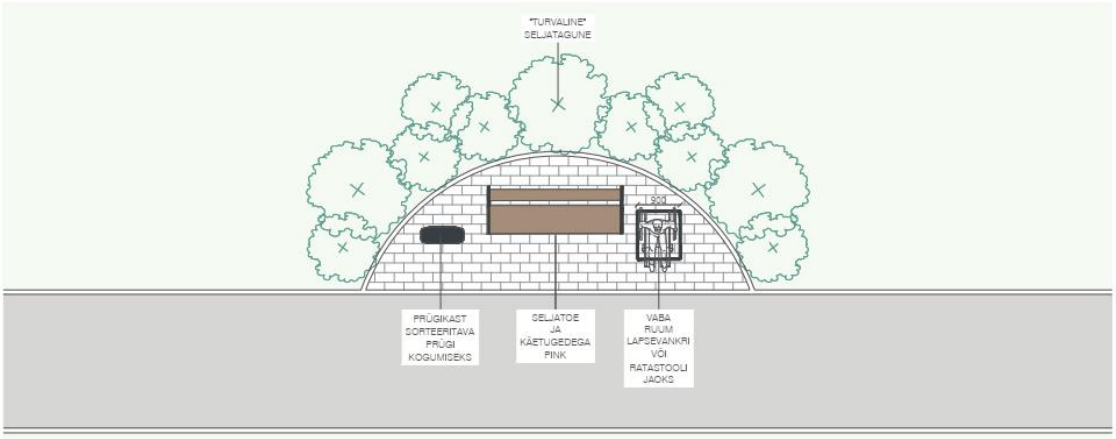
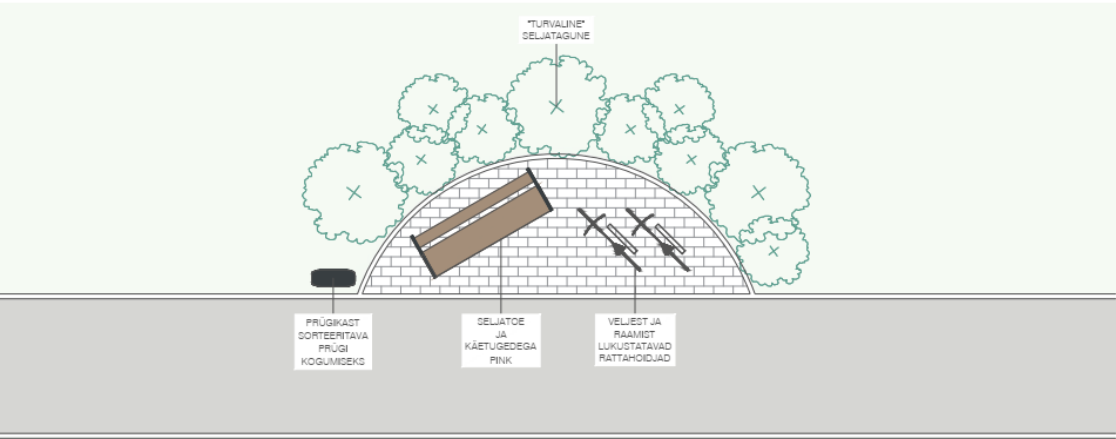
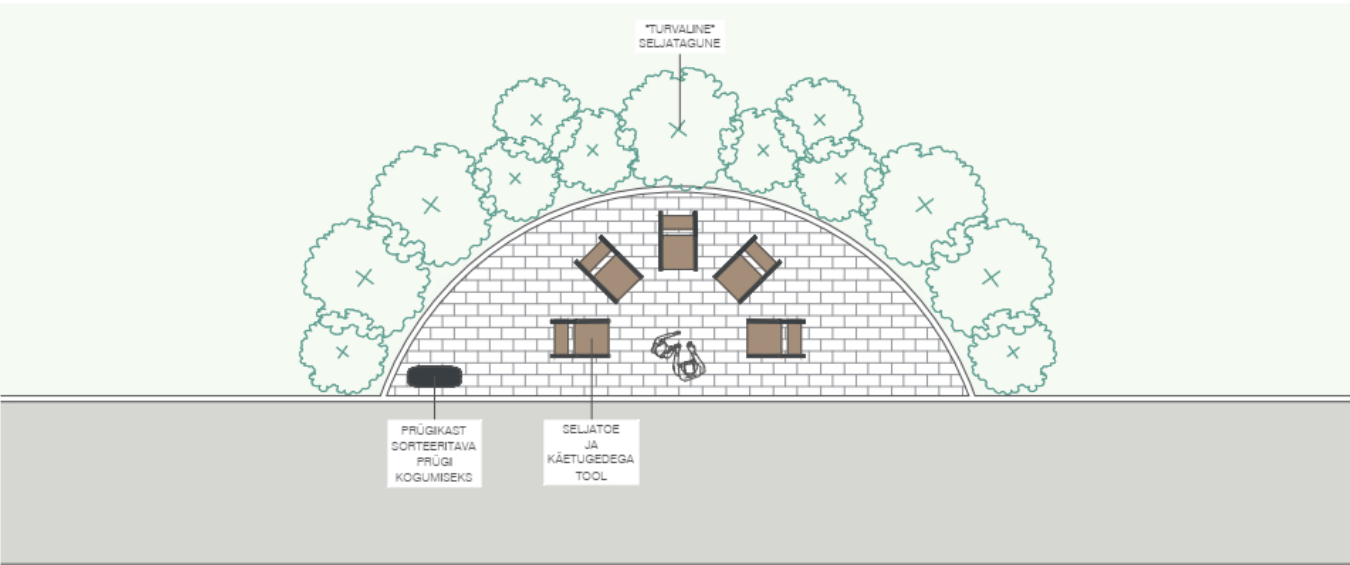
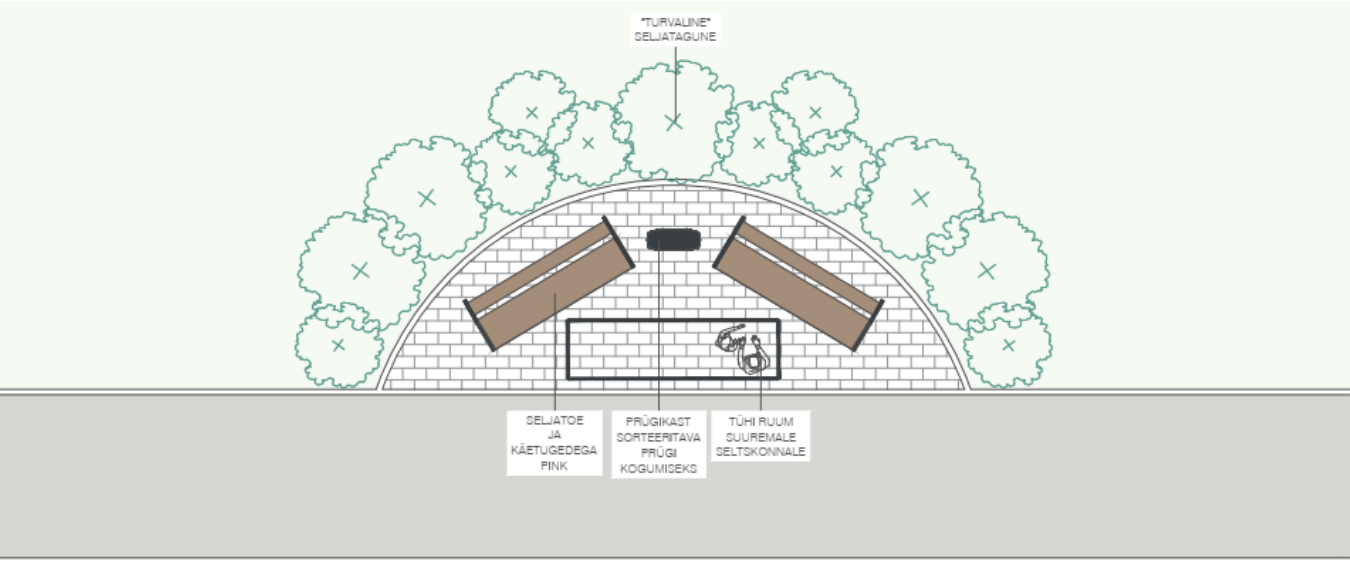
Pargiteed, nii olemasolevatel kui uutel sihtidel on jaotatud käidavuse ja funktsiooni järgi kolme gruppi.

- Parki läbiv põhja-lõunasuunaline siht, mida kasutatakse läbivaks ja kiireks liikumiseks – tee laius kuni 4m (kitsendusi võivad põhjustada teedeäärsed väärtuslikud puud), katendiks sileda pinna ja väikese faasiga graniitsillutiskivi.
- Kõrvalteed mis viivad oluliste fookuspunktide või tõmbekohtadeni – tee laius 3,2m. Katend sillutiskivi, ääriks kiviporte ja metallserv.
- Kõrval- ja väiksemad lisateed, mis on vajalikud pargi teedevõrgustiku sidususeks – teede laius 2,5m, katendiks graniitsõelmed, ääriks metallserv.
- Täiendavalt jalgteedele on kavandatud ka Pargi tn äärsete parkimisalade korrastamine ning parkimiskohtade lisamine. Samuti pakutakse välja tsoonid tugevdatud murukatendi rajamiseks, et oleks tagatud võimalus suuremate ürituste ajal paigutada haljasalale kioskeid, tualette vms ilma muru kahjustamata.

2.1 Puhketaskud

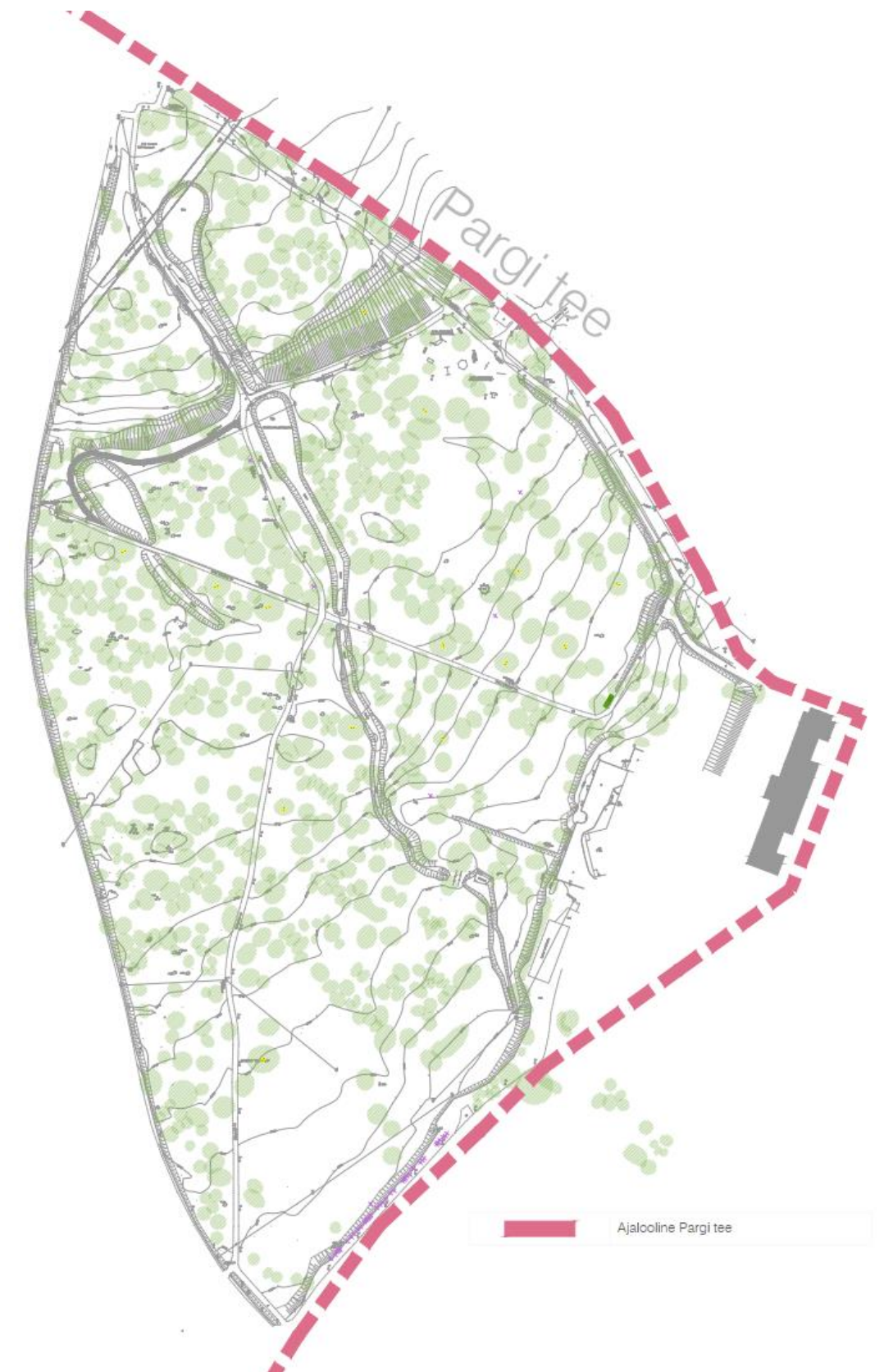
Puhketaskud koos istekohtadega leiavad kasutust jalapuhkamiseks ja suhtlemiseks, aga toimivad ka kohtumis- ja kogunemiskohtadena. Puhketaskud kavandatakse võimalikult tuulevaiksele ja päikeselise asukohale, samuti arvestatakse avanevate vaadetega. Kasutatakse selja- ja käetugedega pinke ja toole, sest need on mugavad kõigile kasutajatele. Kattematerjalina kasutatakse puitu. Prügikastidena kasutatakse sorteerimist võimaldavaid kaetud prügikaste.

2.2 Ajalooline Pargi tee

Ajaloolistelt kaartidelt (1894-1922) on tuvastatav kunagine põhiline juurdepääsutee Viimsi mõisa peahoonele ning sealt edasi, mis tänapäeval kulgeb piki Ranna-, Hämariku-, Mõisniku- ja Pargi teed edasi mööda Rohuneeme teeni. Skeemil tähistatud tumeroosa punktiiriga. Praegusel ajal ei ole see enam mõisa piirkonna peatee, kuid trajektoor on endiselt kasutatav (muuseumi lahtiolekuaegadel on ka piirdeaia olev värav avatud). Ajaloolise kihistuse esile toomiseks on võimalik seda teekonda erilisemalt markeerida.

Perspektiivselt muutub Hämariku tee kergliiklustee, seega muutub kasutustihedus ja -iseloome. Tänavaruumi saab siduda mõisa pargi esteetikaga (inventar, valgustus, haljastus) ning liigendatud katendimustritega saab ruumi muuta huvitavamaks ja hubasemaks.

2.3 Mänguväljak

Olemasoleva mänguväljaku olemust käesoleva rekonstrueerimisprojektiga ei muudeta, kuna tegemist on keskkonda võrdlemisi hästi sulanduva ning hiljuti rajatud kvaliteetsete seadmetega. Projektiga asendatakse istemööbel pargi terviklahendusest tulenevate toodetega ning luuakse lisafunktsioon piknikulaudade näol. Lisatakse avalik joogiveekraan ning täiendatakse haljastust, mis piiritleks ja raamiks mänguväljaku tsooni.

3 RAJATISED

3.1 Maamärk

Sissesõidul Viimsi keskusesse jääb mõisa pargi „fassaad“ veidi peitu ning esmapilgul ei ole pargi sissepääs loetav. Projektiga tehakse ettepanek lahendada pargi lõunapoolne ala tervitava maamärgiga, mis juhataks sisse kogu pargi uuendatud olemuse. Maamärk võib olla skulpturaalne või moodustada müüriefekti ja väravad. Maamärk on tagasihoidlikult valgustatud, et oleks väljapaistev ka hämaras. Müüridetailis on sobiv kasutada tahutud paekivi, mis kordaks mõisa ajaloolise piirdemüüri materjali.

3.2 Sillad

Projektala keskosa täiendavaks kuivendamiseks on välja pakutud uue võimaliku tiigiala lahendus koos tiigisisese väikese saarekesega ning sillad. Tiigi kuju ja asukohavalikul on lähtutud ajalooliste kaartide analüüsist, millest on näha, et antud tsoonis on varasemalt olnud vabakujuline veekogu, mille keskel ka saareke.

Saarekeseni viivad sillad ühendavad jalgteede sihid Karulaugu terviserajalt pargi lõunaosa suunas. Sillad peavad oma visuaalsetelt omadustelt sobituma inglise stiilis maastikupargiga ning samuti kohapõhiselt Viimsi mõisa pargi muude sarnaste elementidega (olemasolevad piirded).

3.3 Paviljon, varikäigud

Ajaloolisi asukohti varasemalt eksisteerinud lusthoonete ja paviljonide kohta ei ole võimalik tuvastada, kuid projektlahenduses pakutakse välja vähemalt ühe istumisvõimalusega pergola/paviljoni rajamist pargi lõunaossa, kust avanevad avarad vaated, sh päikeseloojangu vaade. Paviljon looks uue tõmbekoha ning pakuks külastajale põnevat avastamist. Paviljoni materjali- ja vormikasutus peavad olema pigem neutraalsed ja väheste iludetailidega, et see ei mõjuks stiiliselt kitsina. Materjaliks sobib pigem teras, klaas ja puit. Samuti saab kavandada mõnele teelõigule taimestatavad sõrestik-varikäigud.

4 VÄIKEVORMIDE KATALOOG

4.1 Pingid ja prügikastid

Pargialal vahetatakse terviklikult välja istemööbel, et tekiks ühtne, mõisa pargi ajaloolisesse miljöösse stiiliselt sobituv väikevormide palett. Üksikpuude ümber paigaldatakse ringjaid pinke, et oleks võimalus jalutusteedest eemale põigata.

Prügiurnidena pakutakse pargialale välja nii ühe- kui kolmesektsioonilisi prügikaste kui ka koertega jalutajate jaoks mõeldud prügikottidega varustatud spetsiaalseid prügikaste, mis on samast tooteperekonnast või mõjuvad komplektina ning visuaalselt sobituvad ka muu pargiinventariga. Prügikastid peavad olema pealt kaetud, lihtsasti tühjendatavad, tuhatoosiga. Välisviimistluses kasutatavad materjalid peavad olema sarnased pinkide viimistlusega.

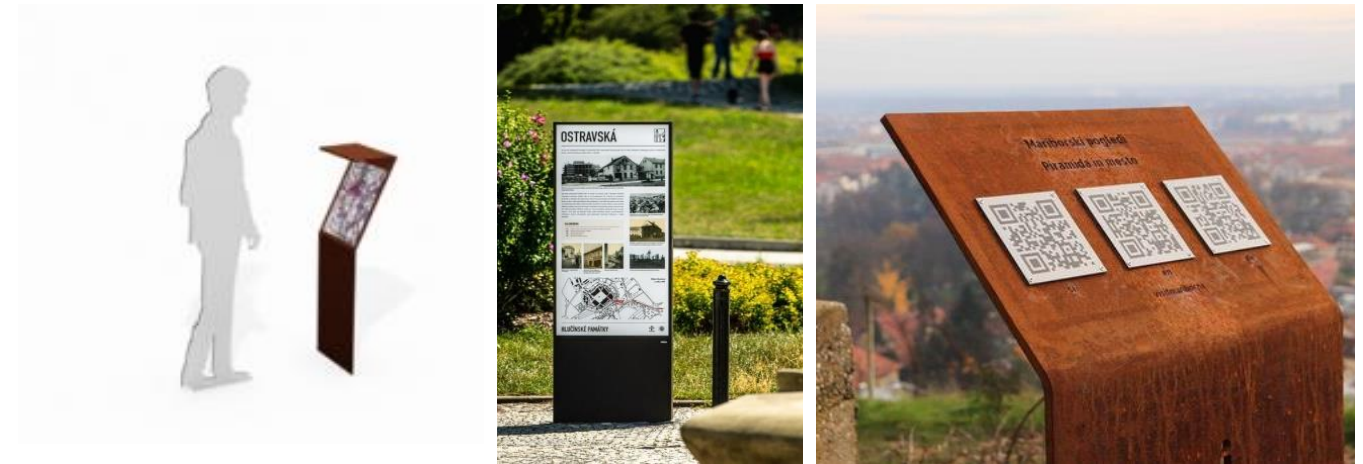

4.2 Infostendid, rattahoidjad, veekraan

Pargiteede äärde on kavandatud erinevate huvipakkuvate objektide infot kandvad stendid, mis sobituvad muu pargi inventariga, on vandaali- ja ilmastikukindlad. Stendide info täpsustatakse edasise projekteerimise käigus – vaatepunktid ja nende selgitused, olulised eriti väärtuslikud puud, ajaloolised objektid pargis, loodusõppe jaoks info (taimeliigid, fauna jms).

Rattahoidikuid paigutatakse üle terve pargiala sõlmpunktidest, kus võib eeldada inimeste peatumist ja pikemat viibimist (mänguväljak, monumendi ümbrus, istumiskohad veekogude ääres ja vaatekohtades jne). Jalgrattahoidiku vorm peab olema neutraalne ning võimaldama ratta kinnitamist raamist. Viimistlus peab olema kvaliteetne ja vastupidav kriimustustele, eelistatud on roostevaba teras. Rattahoidikute omavaheline kaugus peab olema minimaalselt 1m.

Mänguväljaku juurde saab paigutada avaliku joogiveekraani, mis talveks tühjendatakse. Joogiveekraanil peaks olema eraldi alus koerte joogiveele.

5 VALGUSTUSE KONTSEPTSIOON

Kogu pargialal ühtlustatakse valgustite korpused, vajadusel täpsustatakse ka mastide kõrgus ja samm (järgmistes projekteerimise staadiumites vastavalt valgustusarvutuse kontrollile). Valitud valgusti peab sobituma oma disainilt ajaloolisesse miljöösse, kuid ei tohi mõjuda kitsina. Kasutatakse LED-valgusteid. Mastid ja valgustid on läbivalt tumeda (musta) viimistlusega ning ka postikannud ei tohi olla silmapaistvalt maapinnast kõrgemal (max 5cm ümbritsevast maapinnast). Väiksemate radade ning olulisemate sõlmpunktide juurde kavandatakse üldvalgustusele lisaks meeleolu- ja aktsentvalgustus pollarite ja valguskettide näol.

6 HALJASTUSE KONTSEPTSIOON

6.1 Pargiaasad

Viimsi mõisa pargis on avatud alade osakaal pargi kogupindalaga võrreldes väike, kuna hea niiskusrežiimi ning viljakate muldadega aasad on ajapikku täis kasvanud – harilik vaher, harilik jalakas annavad väga kergesti ja kiiresti külvi ning kui aasade hooldust süsteemselt mitte teha, siis sulguvad avatud alad võrdlemisi ruttu. Projektis antakse olemasolevate ja ka perspektiivsete aasade lahendused, kus osa avatud aladest võib olla lilleniidu-ilmeline, osa puisniidu-ilmelised liigirikkad kooslused ning erinevatel aastatel saab niitudel viljeleda radade sisse niitmist – kas funktsionaalselt (käimiseks rajad) või siis mänguliselt (labürintid).

6.2 Mitmerindelisuus, alleed

Haljastuse lisamisel peetakse silmas vanadesse mõisaparkidesse sobivate põõsaliikide valikut. Pigem kavandatakse suuremaid ja terviklikke madalhaljastuse rühmi keskmise- ja kõrgekasvulistest põõsastest, mille ülesandeks on suunata vaateid, raamida avatud alasid ning pakkuda lisaks õiteilule ka pesitsuspaiku laululindudele. Lisaks kõrgete põõsaste mass-istutustele kavandatakse istumiskohtade lähedusse ka vastupidavaid pargirooside ning nendega kokkusobivate „roosikavaleride“ istutusi.

Olemasolevad ridaistutused pargi peateede ääres on tänasel hetkel vähe aimatavaid, kuna ridadest on palju puid välja langenud või on allee siht hajutatud naabruses kasvavate teiste puude tõttu. Võimalusel taastatakse lõikude kaupa alleeistutusi, peamine rõhuasetus on siiski olemasolevate puude võrakujuundusel.

7 TAIMEDE KATALOOG

						
Nimetus	Läänepärn 'Euchlora'	Suurelehine pärn	Hõberemmelgas 'Sericea'	Rabe remmelgas 'Bullata'	Serbia kuusk	Tõmbilehine viirpuu 'Paul's Scarlett'
Lad.k. nimetus	<i>Tilia x europaea</i>	<i>Tilia platyphyllos</i>	<i>Salix alba</i>	<i>Salix fragilis</i>	<i>Picea omorika</i>	<i>Crataegus laevigata</i>
Mõõtmed, õitsemine	K: 15-20 m L: 4-6 m VII	K: 15m L: 6-8m	K: 10m L: 10m	K: 6-9 m L: 6-9 m	K: 8-10m L: 2-4m	K: 3-4(6)m L: 2-3 (4)m VI karmiin-punased
						
Nimetus	Siberi kontpuu 'Baton Rouge'	Harilik sarapuu 'Fuscorubra'	Neitsilik ebajasmiin 'Virginal'	Tuhkurenelas 'Grefsheim'	Harilik sirel 'Mrs. Edward Harding'	Harilik sirel 'Madame Lemoine'
Lad.k. nimetus	<i>Cornus alba</i>	<i>Corylus avellana</i>	<i>Philadelphus xvirginalis</i>	<i>Spiraea x cinerea</i>	<i>Syringa vulgaris</i>	<i>Syringa vulgaris</i>
Mõõtmed, õitsemine	K: 120-140cm L: 120-140cm	K: 4m L: 4m	K: 2-3m V-VI - valge	K: 1.5m L: 1.2m V valge	K: 3m L: 2m	K: 2.5-3m L: 2m
						
Nimetus	Harilik pihlenelas 'Pia'	Tatari kuslapuu 'Arnold's Red'	Pinnakatteroos 'Aspirin'	Pargiroos 'Hansaland'	Pargiroos 'Ritausma'	Kamtšatka kitseenelas
Lad.k. nimetus	<i>Sorbaria sorbifolia</i>	<i>Loniera tatarica</i>	<i>Rosa sp.</i>	<i>Rosa sp.</i>	<i>Rosa sp.</i>	<i>Aruncus dioicus</i> var. <i>Kamtschaticus</i>
Mõõtmed, õitsemine	K: 4m L: 4m	K: 2-3m V-VI	K: 60-80cm VI-IX pärlmutter-valged, keskelt roosad	K: 1-1,2cm VI-IX erepunased täidisõied	K: 1-1,5cm VII-VIII õrnroosad täidisõiekobarad	K: 80-90cm VII, kreemikad õied